

Ledare

JAYNE SVENUNGSSON

I ett tal i Cambridge för nu ganska många år sedan föreslog Rowan Williams (f. 1950) – den anglikanska kyrkans dåvarande ärkebiskop och tillika en framstående historiker – att universitetet borde förstå sig själv som ett *societas perfecta*, ett perfekt samfund eller sällskap.¹ Man kan föreställa sig att en och annan åhörare i detta ögonblick skruvade på sig. Skulle universitetet utgöra en sammanslutning av perfekta varelser? Tvärtom är väl en av de viktigaste dygderna inom akademien att ha insikt om att vi inte är perfekta, eller mer prosaiskt uttryckt, att utöva självkritik?

För de som måhända ha höjt ett ögonbryn gick Williams emellertid genast vidare och stavade ut texten. *Societas perfecta* är en term som medeltida teologer använde om kyrkan för att markera att den utgör en social kropp som tjänar sina egna mål snarare än mål uppsatta av en extern, exempelvis politisk, instans. Den fråga Williams ville väcka var vad det skulle innebära om vi på motsvarande sätt började betrakta universitetet som ett *societas perfecta*. Att förstå universitetet som ett *societas perfecta* skulle vara att göra anspråk på att universitetet är en samhällskropp som sätter sin egen agenda. Inte i betydelsen av en på förhand fixerad programförklaring, men väl i betydelsen av att drivas av en gemensam angelägenhet, vilken ytterst kan sammanfattas i målet att forma människor med kritisk och engagerad omdömesförmåga. Att förstå universitetet som ett *societas perfecta* handlar med andra ord om att värna dess integritet.

Williams ord har idag fått en aktualitet som vare sig han själv eller hans åhörare i Cambridge nog hade kunnat föreställa sig vid den tid (21 februari 2008, för att vara exakt) då han uttalade dem. Riktade till den egna kontext-

1 Se Rowan Williams, "Faith, Reason and Quality Assurance – Having Faith in Academic Life", 21 feb 2008: <http://rowanwilliams.archbishopofcanterbury.org/articles.php/1376/faith-reason-and-quality-assurance-having-faith-in-academic-life.html> [hämtad 16 maj 2015].

ten – ett universitet i en stabil västerländsk demokrati – var hans ord på sin höjd en markering mot den subtila och indirekta påverkan som näringsliv och politiska trender utövar på akademien. Att det fria sanningssökandet skulle hämmas av hot, censur eller repressalier av regerande politisk makt var en avlägsen tanke.

Så ej längre. Det gångna halvåret har på ett skrämmande sätt visat hur snabbt den akademiska friheten kan sättas ur spel, främst i USA men även i Tyskland där framstående forskare vid flera tillfällen fått inbjudningar och utmärkelser indragna på grund av sina politiska ställningstaganden. I ljuset av dessa utvecklingar drivs frågan om universitetets natur, mål och mening åter till sin spets. Hur kan universitetet förbli ett *societas perfecta*, en plats där kritiska forskare bedriver studier som givetvis bör ha ett samhällsligt värde, men som aldrig säljer ut sin egen röst för att blidka en auktoritär politisk agenda? En plats för sanningssökande som strävar mot *perfektion*, men som just därför aldrig upphör med självkritikens och den konstruktiva misstankens ändlösa praktik.

I hopp om att *Svensk Teologisk Kvartalskrift* kommer att fortsätta att vara ett organ för ett sådant patos har det blivit dags för mig att tacka för mina fem år som redaktör för tidskriften. Det är med varm hand jag lämnar över stafettpippen till min kollega i praktisk teologi, Erik Sidenvall. ▲